

УДК 821.161

Ельвіра Русланівна ЄЛІСОВА,

курсант групи Ф2-101 ХНУВС

Науковий керівник: доцент кафедри українознавства

факультету № 2 ХНУВС кандидат філологічних наук, доцент Перцева В. А.

МИКОЛА ГОГОЛЬ ПРО ДУХОВНІСТЬ ЯК МЕНТАЛЬНУ РИСУ УКРАЇНЦІВ

З огляду на нагальні завдання розвитку української культури, особливо актуальним є сьогодні звернення до творчої спадщини вітчизняних мислителів минулого. Саме таким доробком і є творча спадщина М.Гоголя, який переймався питаннями, що хвилюють людство дотепер: проблемами моральності, віри, відносин особистості й суспільства. Світогляд Миколи Гоголя був глибоко релігійним і не змінювалося протягом усього творчого шляху. Гоголь ніколи не поділяв ідейних настанов, згідно з якими людина за своєю природою добра, а зло полягає в суспільних відносинах, що призводять до розпусти і бездуховності. У п'єсі Євгенія Шварца «Дракон» Архіваріус повчає Ланцелота: «В кожній людині живе Дракон – це всі негативні риси особистості: слабкість, пасивність, бездуховність». У кожному з нас, на думку Гоголя, живе такий «дракон» і саме він раз за разом народжує зрадників, брехунів, злочинців, мізантропів. Будь-яка зміна зовнішніх форм життя не в змозі знищити «дракона», який уособлює зло, тому що причиною його є бездуховність людини. Гоголь дав цьому джерелу назву «вульгарність вульгарної людини». Такого поняття немає в європейських мовах. Його ввів вперше вжиток Гоголь. Який сенс він вкладав у нього?

«Вульгарною» є людина, яка втратила душу, перетворилася на плотську істоту, що загрузла у багні життєвих дрібниць. Сенс її існування зводиться до споживання матеріальних благ, які тягнуть людську душу вниз – до пустих розваг, хитрощів, брехні. Гоголь погоджувався з думкою, що найважливішою складовою менталітету українців є духовність. Це поняття означає, що в «житті людини, в її світогляді, основну рушійну роль відіграють не розумові сили людини, а скоріш її емоції і почуття. Духовність проявляється в емоційності, ліризмі, сентиментальності, чуттєвості, любові до природи. Тому, вважав Гоголь, будь-які зміни в суспільстві треба починати з виховання людської душі. Гоголь всією своєю творчістю намагався достукатися до кожної людської душі, відкрити перед читачами шлях в прекрасний світ духовної досконалості людини. У всіх творах Гоголя є «високе», що живе або згасає в людській душі; і людина поєднує в собі це «високе» і «низьке».

Через своїх героїв, які в певному сенсі позбавлені власної здатності самовираження, Гоголь втілює свої погляди. Незважаючи на значні відмінності, всі гоголівські герої мають дуже багато спільного. Вони позбавлені індивідуальності, власного внутрішнього життя. Джерелом бездуховності і безсердечності письменник вважав міщанську мораль, яку він розумів як систему «перевернутих» цінностей, що лише імітують добро. Керуючись нею, людина втілює в життя не ідеали добра, а його фальсифікат. Міщанський тип особистості, є основною рисою багатьох гоголівських персонажів, наприклад, майора Ковальова, Поприщина, Башмачкіна. Справжня духовність людини розумілася Гоголем як щиросердне і добровільне служіння людям, як творче самовиховання та моральне самовдосконалення. Духовність же, як компонент ментальності, має глибокі корені – у народних традиціях, мові, звичаях.

Варто зазначити, що погляди М.Гоголя надзвичайно колоритні і часто виражені на рівні поєднання почуттів та особистих вражень. Саме це надає їм особливої, наголошуючи на любові митця до української народної творчості, в якій концентрація чуттєвих образів, і «сердечних» компонентів є домінуючою. «Є речі, – писав Гоголь, – яких ми не можемо збагнути нашим нікчемним розумом, але які можемо відчувати глибиною нашої душі, сльозами й молитвами». Цей вислів підтверджує, що Гоголь, наслідуючи ідеї Г.Сковороди, називає духовність глибоким джерелом пізнання.

Одержано 17.04.2018

УДК 008

Наталія Іванівна БОЖКО,

курсант групи Ф2-101 ХНУВС

Науковий керівник: доцент кафедри українознавства

факультету № 2 ХНУВС кандидат філологічних наук, доцент Перцева В. А.

КУЛЬТ ГОСТИННОСТІ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Українська гостинність представляє собою багатовікову традицію. Саме у сучасних умовах обрана тема набуває актуальності тому, що гостинність розглядається не тільки як джерело вивчення побуту нашого народу, а й вияв гуманізму, міжкультурної комунікації та взаєморозуміння.

У сучасних умовах, коли люди все частіше почали відчувати всю згубність моральної деградації суспільства, корисно звернутися до досвіду предків, до своїх культурних витоків. Наше залучення до культурних цінностей починається з традицій української гостинності.

Гостинність має історичний характер, тобто вона виникла не відразу, а поступово формувалась у процесі розвитку народу, отже, несе на собі більш чи менш виразні сліди етапів цього становлення. Ще київський князь Володимир Мономахом у своєму «Повчанні дітям» зазначав: «Найбільше шануйте гостя, звідки б він до вас не прийшов,... бо він, мандруючи далі, прославить вас у всіх землях доброю чи злою людиною». В українській культурі гостинність традиційно формувалася на підставі християнських принципів милосердя і добра. Так, Біблійна енциклопедія визначає гостинність як «щедрість душі людини, поєднання благородства і поваги до людей».

З давніх часів українці гостя приймали щедро, обов'язково припрошуючи сідати, що пов'язано з різними прикметами. Пригощаючи, казали: «Чим багаті, тим і раді», «Що хата має, тим і приймає». Вважалося непристойним дізнаватися у